

Azad Nəriman oğlu NİFTƏLİYEV
Azərbaycan Memarlıq və İnşaat universiteti, magistrant
Rəhbər– Ap.elmi işçi. Ramazanov Vilayət Zahid
E-mail: Azadnifteliyev926@gmail.com

REGIONLARDA SƏNAYE MƏRKƏZLƏRİNİN STRATEJİ İNKİŞAF İSTİQAMƏTLƏRİ

Xülasə

Hazırda ölkənin iqtisadi potensialı əsasən sənayenin inkişaf dərəcəsi ilə asılıdır ki, bu da öz növbəsində onun müəssisələrinin inkişaf strategiyasının inkişafı və həyata keçirilməsinin uğuru ilə müəyyən edilir. Alimlərin əsərləri əsasında məqalədə “strategiya”, “strateji idarəetmə”, “müəssisənin inkişaf strategiyası”, “müəssisə potensialı” anlayışları araşdırılır. Müəssisənin inkişaf strategiyasının işlənilməsi və qiymətləndirilməsi üsulları nəzərdən keçirilir. Sumqayıt şəhərində kabel sənayesi nümunəsindən istifadə edərək müəssisələrin strateji inkişaf istiqamətlərinin inkişafı göstərilir. Kabel sənayesi müəssisələrinin maliyyə vəziyyəti və inkişaf strategiyaları təhlil edilir və qiymətləndirilir. Nəzərdən keçirilən müəssisələr üçün strateji dəyişikliklərin əsas istiqamətləri müəyyən edilir.

Açar sözlər: Strategiya, müəssisə potensialı, strateji inkişaf, sənaye, müəssisə, Sumqayıt şəhəri

JEL:F02

UOT:336

DOI: <https://doi.org/10.54414/VKKN3479>

Giriş

Dünyanın qabaqcıl ölkələrinin postindustrial inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasına baxmayaraq, sənaye sektoru hələ də ölkələrin və onların regionlarının, o cümlədən ölkənin həyatında və iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayır. Tarixi faktır ki, güclü sənayeyə malik olan ölkələr daha yüksək iqtisadi artım templəri nümayiş etdirir, sənaye sektorunun inkişafı isə milli gəlirin artımını və əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsini təmin edir. Sənaye inkişafı iqtisadi artımda əsas rol oynayır, insanların məhsuldarlığını artırır, ölkə əhalisi üçün daha çox imkanlar və perspektivlər yaradır.

Bununla belə, iyirmi birinci əsrin ikinci onilliyi ölkə iqtisadiyyatı üçün çətin keçdi, sənaye müəssisələrinin əhəmiyyətli bir hissəsi mövcud vəziyyətə, qəfil dəyişikliklərə hazır deyildi, maliyyə resurslarının əlçatmazlığı, imkanların olmaması; maddi-texniki bazanın yenilənməsi, bazar şəraitində dönüş nöqtəsi və nəticədə sənaye miqyasında qeyri-müəyyənliyin yaranması.

Mövcud vəziyyətin mənfi nəticələrini aradan qaldırmaq və keçmiş səhvlərin təkrarlanmasına yol verməmək yerli sənaye üçün təxirəsalınmaz vəzifədir. Müəssisənin gələcək inkişafı istiqamətlərini böyük ölçüdə müəyyən edən və uzunmüddətli məqsədlərin müəyyən edilməsinə

və əldə olunmasına əhəmiyyətli təsir göstərən strateji məsələlərin səlahiyyətli həlli ilə vəziyyəti yaxşılaşdırmaq mümkündür. Effektiv müəssisənin inkişafı strategiyasının hazırlanmasına ehtiyac var.

Nəzəri Yanaşmalar

Tarixi inkişafın xüsusiyyətlərinə görə inkişaf strategiyasının işlənilməsi və hazırlanması və formalaşdırılması və onun müəssisələrin istehsal-marketing fəaliyyətinin rentabelliyyətinə təsiri məsələləri xarici tədqiqatçılar və alimlər, o cümlədən M.Porter, A.A. Tompson, A. J. Striklend, Q. Armstrong, J. Sonders, U. Vonq, A. Çandler, Q. Mintzberq, B. Ahlstrand, J. Lampel və b.

Strateji planlaşdırma problemlərinə rus alimləri - O. S. Vixanski, L. G. Zaitsev, M. İ. Sokolova, V. A. Vasilenko, T. İ. Tkaçenko, A. İ. Buravlev, V. Yu Salamatova, I. A. Stepanovskaya, B. M., S. Mizyuk, V. M. A. Mizyukun əsərlərində də baxılır. Bununla belə, qeyd etmək lazımdır ki, hazırda sənaye müəssisəsinin inkişaf strategiyasının işlənilməsi və hazırlanması və formalaşdırılması problemləri kifayət qədər öyrənilməmişdir. Elmi ədəbiyyatda “strategiya” anlayışının birmənalı şərhə yoxdur, çünki bazarların fəaliyyətinin daim dəyişən şərtlərinin təsiri altında bu anlayış da düzəlişlərə və əlavələrə məruz qalır.

Yuxarıdakı tərifləri ümumiləşdirərək qeyd etmək olar ki, strategiya müəssisənin ümumi inkişaf istiqamətlərini müəyyən edən uzunmüddətli təlimatlardır. Bu, əsas məqsədə doğru hərəkət trayektoriyası, iqtisadi artım yollarını, resursların səmərəli bölüşdürülməsini və mümkün riskləri dərk etmək üsuludur.

Təhlil

Sənaye müəssisəsinin inkişaf strategiyası istehsalın əsas problemləri və bazarda rəqabət qabiliyyətinin formalaşması nəzərə alınmaqla sənaye və ya ayrıca istehsal növü daxilində idarəetmə obyektinin inkişafı modelidir. Təsərrüfat fəaliyyətinin yüksək nəticələrinə nail olmaq üçün müəssisənin rəhbərliyi inkişaf məqsədlərini müəyyən edir, strateji mövqelərin təhlili, daxili və xarici amillərin və rəqabət üstünlüklərinin əldə edilməsinə və inkişafına səbəb ola biləcək hərəkətlərin tədqiqi əsasında strategiya formalaşdırır, buna görə də, daxili və xarici mühitin təhlili əsasında strateji planlaşdırma və idarəetmə ilə məşğul olur.

Sənayenin xüsusiyyətləri müəssisənin fəaliyyətinin texnoloji, təşkilati və iqtisadi istiqamətlərini, onun strateji idarəetməsinin əsas məqamlarını müəyyənləşdirir. Müxtəlif növ müəssisələr üçün (sənaye liderləri, ardıcılar, sürətlə inkişaf edən müəssisələr, kənar şəxslər) strategiyalar fərqli olacaq və strateji idarəetmə də müəssisənin keçdiyi həyat dövrü, yəni müxtəlif formalaşma, böyümə dövrləri, yetkinlik, tənəzzül bu mərhələlərlə bağlı çətinliklər və ya perspektivlər açır.

Sənaye müəssisəsinin strateji inkişafının idarə edilməsi mövcud resurslardan səmərəli istifadə, rəqabət üstünlükləri yaratmaq və innovasiyaların tətbiqi yolu ilə rəhbərliyin qarşıya qoyduğu uzunmüddətli məqsədlərə nail olmaq üçün tədbirlər kompleksidir. Hal-hazırda bu, müasir iqtisadi planlaşdırmanın ən mürəkkəb və zəif rəsmiləşdirilmiş təşkilati və idarəetmə sahələrindən biridir, fəaliyyət planının işlənilməsi, ekspert proqnozlaşdırılmasını, keyfiyyət və kəmiyyət təhlilini, prinsiplər olaraq yeni innovativ rəqabətli ideyaların həyata keçirilməsini, iqtisadi inkişafa baxışı tələb edir. müəssisənin qlobal iqtisadi məqsədə nail olmaq üçün bazarda perspektivləri – istehsal və satış fəaliyyətindən ən böyük mənfəət.

Müvafiq olaraq, inkişaf strategiyasının hazırlanması və həyata keçirilməsi kifayət qədər əmək tutumlu prosedurdur və müəssisə üçün bu prosesin nəticəsi onun həyata keçirilməsi xərclərini xeyli üstələyir. Fəaliyyət üçün müxtəlif variantların nəzərdən keçirilməsi rəşional strategiyanın seçilməsi imkanını artırır və strategiyanın müzakirəsi prosesində müəssisənin sahiblərinin, menecerlərinin və işçilərinin maraqlarına uyğun ziddiyyətlərin səviyyəsi azalır.

Sənaye müəssisəsi üçün inkişaf strategiyasının inkişafı ümumiyyətlə tədbirlər kompleksi kimi təqdim edilə bilər:

- Biznes mühitində müəssisənin müəyyən edilməsi;
- Potensial təhlili;
- Fəaliyyətin həddlərinin və miqyasının müəyyən edilməsi;
- Bazarda məhsulların öyrənilməsi;
- Rəqabət üstünlüklərinin müəyyən edilməsi və yaradılması.

Praktikada inkişaf strategiyasının hazırlanması əsas götürülən və ümumi strategiyanın variantları olan istinad biznesin inkişafı strategiyalarına əsaslanır.

Ümumi strategiya müəssisənin məqsədlərinə, məhsulun həyat dövrünün mərhələsinə, tələbat və ya texnologiyaya uyğun olaraq tədricən formalaşır və konkret məzmunla doldurulur; prosesdə həll edilməli olan strateji vəzifələr tərtib edilir, problemlərin həlli üçün son tarixlər, resursların həcmi və tərkibi müəyyən edilir.

İnkişaf strategiyası müxtəlif xarici ekoloji amillərin, məsələn, makroiqtisadi vəziyyət, sənayenin vəziyyəti və regional mühitin, habelə spesifik daxili amillərin təsirinə uyğun olaraq formalaşır, lakin müəssisənin potensialını ayrıca vurğulamaq olar.

İstənilən sistemin işləməsi və inkişafının nəticələri əsasən onun potensialının nə olmasından və bu potensialın nə dərəcədə səmərəli idarə olunmasından asılıdır. Əksər elmi əsərlərdə sənaye müəssisəsinin potensialı müəssisənin öz resurslarını səmərəli idarə etmək və bazarda rəqabət aparmaq qabiliyyəti deməkdir, buna görə də sənaye müəssisəsinin potensialından istifadə onun səmərəliliyinin və rəqabət qabiliyyətinin artırılmasının ən vacib şərtidir.

İnkişaf strategiyasını seçərkən müəssisələr fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün alternativ variantları təhlil edirlər. Əldə edilmiş nəticələrə əsasən müəssisələr mövcud alternativlərdən ən üstün olanından istifadə etmək imkanı əldə edirlər. Qərarların qəbul edilməli olduğu şərtlər sabitdirsə, strategiya qəfil dəyişiklikləri məcbur etmir, çünki xarici mühitin çağırışlarına uzunmüddətli uyğunlaşma tələb olunmur və inkişaf strategiyasının formalaşması tamamilə formal şəkildə baş verə bilər. Bununla belə, texnoloji, rəqabətə davamlı və digər strateji dəyişikliklər nə qədər tez baş verərsə, dəyişikliklərə uyğunlaşmaq bir o qədər çətinləşir, buna görə də aydın şəkildə formalaşmış inkişaf strategiyasına ehtiyac yaranır.

Siz həmçinin strategiyanın işlənilməsi və həyata keçirilməsi ilə bağlı xərclərin haqlı olmasına diqqət yetirməlisiniz. İnkişaf strategiyasının hazırlanması müxtəlif yollarla həyata keçirilə bilər, buna görə də mehmanxana istehsalının sənaye xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla vəzifə mürəkkəb olduğu halda, minimal xərclə yüksək nəticələri təmin edən ən rəşional yolu izləmək çox vacibdir. Ölkə iqtisadiyyatında mövcud vəziyyət. Belə ki, bir tərəfdən idxalı əvəzləmə şəraitində sənaye istehsalı daxili satış bazarlarında yeni imkanlar açır, lakin eyni zamanda, idxal xammala yönəldilmiş idxal avadanlıqlarının istifadəsi ilə bağlı çətinliklər yaranır və bu məhsulun istehsalına ehtiyac var.

İqtisadi reallığın müasir çağırışları və bazar münasibətlərinin inkişafı prosesləri strateji idarəetmənin səmərəliliyinin artırılmasını tələb edir, buna görə də gələcək səmərəli həyata keçirmək üçün strategiyanın formalaşdırılması və işlənilməsi üçün düzgün texnika, metod və metodların seçilməsi vacibdir.

Müəssisənin inkişaf strategiyaları bazar davranışının məqsəd və vəzifələri, əldə edilmiş rəqabət qabiliyyəti, həyat dövrünün mərhələləri, resursların inkişaf potensialı, sənaye xüsusiyyətləri və mütəxəssislərin idarəetmə təşəbbüsləri əsasında zəruri hallarda hazırlanır və həyata keçirilir.

Ölkə müəssisələri mürəkkəb və qeyri-sabit şəraitdə fəaliyyət göstərməyə məcburdurlar, maliyyə vəziyyətini möhkəmləndirməkdə, iqtisadi artım və inkişaf tempini artırmaqda, daxili və xarici bazarlarda rəqabət üstünlükləri yaratmağa yönəlmiş yenilikləri tətbiq etməkdə çətinlik çəkirlər. Buna görə də, sənaye müəssisəsinin fəaliyyətini

yaxşılaşdırmaq üçün daimi dəyişikliklərə cavab vermək üçün çevik və effektiv metodların tapılmasına ehtiyac var.

Müasir idarəetmə konsepsiyaları marketing, istehsal, maliyyə, logistika və müəssisə idarəetməsinin digər səviyyələrini birləşdirən strateji idarəetməyə əsaslanır. Müvafiq olaraq, ümumi inkişaf strategiyasının yaradılması və həyata keçirilməsi bu konsepsiyanın tərkib hissəsidir. Eyni zamanda, şirkətin inkişaf strategiyasının formalaşmasına kömək edən çoxlu müxtəlif üsullar mövcuddur. Hər birinin həm üstünlükləri, həm də mənfi cəhətləri var, lakin inkişaf mərhələsində müəssisənin inkişaf strategiyasının effektivliyini qiymətləndirməyə və onun həyata keçirilməsi zamanı düzəlişlər etməyə imkan verən rəşmiləşdirilmiş metod yoxdur. Nəticə etibarilə, bir tərəfdən strategiyanın işlənilməsi, digər tərəfdən isə həyata keçirilməsinin effektivliyinin qiymətləndirilməsi üçün prioritetləri müəyyən edən sənaye müəssisəsinin strateji potensialının adekvat hərtərəfli qiymətləndirilməsi problemi hələ də zəif öyrənilmişdir.

Təbii ki, strateji planlaşdırmanın əsas məsələləri bunlardır:

- İnkişaf strategiyasının effektivliyi;
- Rəqabət üstünlüklərinin müəyyən edilməsi;
- Məqsədə nail olmaq ehtimalı və bununla bağlı risklər;
- Kifayət qədər resursların olması;
- Texniki-iqtisadi göstəricilərin artımı;
- Bazar payı və mövqelərin sabitliyi.

Həmçinin strategiyayı əsas keyfiyyət parametrləri və kəmiyyət göstəriciləri əsasında qiymətləndirmək, bazar payını və mənfəət dinamikasını müəyyən etmək lazımdır. Praktikada daim dəyişən xarici şərtlərə görə strategiyanın uğurunun əsas meyarı onun tez və bacarıqlı tənzimlənməsidir. İnkişaf strategiyasının hazırlanması və həyata keçirilməsinin effektivliyini azaldan amillərə diqqət yetirməlisiniz:

- Sistemsiyənə yanaşma;
- Qərar qəbul etmək üçün uyğun olmayan və ya qaçırılmış an;
- Bir-birinə zidd olan bir neçə strateji qərarın qəbul edilməsi;
- İnkişafa və dəyişikliyə hazır olmamaq;
- Uyğunsuzluq.

Qeyd etmək lazımdır ki, müəssisənin yüksək performans nəticələrinə zəmanət verən heç bir yanaşma yoxdur. Yalnız dəqiq və etibarlı məlumat, eləcə də onun düzgün işlənməsi və təhlili olduqda strategiyanın seçilməsi ilə bağlı ən səmərəli strateji qərarlar qəbul edilə, işlənmiş ssenarilərin baş vermə ehtimalları əldə edilə bilər.

Bu gün müəssisənin strateji potensialının səviyyəsini və inkişaf strategiyalarının müvafiq istiqamətlərini müəyyən edən çoxlu sayda analiz alətlərinin istifadəsinə əsaslanaraq, müəssisənin inkişaf strategiyasını hazırlamaq və qiymətləndirmək üçün çoxlu müxtəlif üsullardan istifadə olunur. Bunlara “SCP təhlili” (struktur - davranış - səmərəlilik), J. H. Wilson matrisi, SPACE təhlili, McKincey təhlili, sənaye müəssisəsinin strateji potensialına əsaslanan hərtərəfli təhlil; balanslaşdırılmış bal kartına əsaslanan yanaşmalar, əsas KPI göstəricilərinin həyata keçirilməsi.

Müəssisənin strategiyasının hərtərəfli təhlili və qiymətləndirilməsi iki metodu birləşdirən yanaşmadan istifadə etməklə həyata keçirilə bilər - balanslaşdırılmış bal kartı (BSS) və SPACE təhlili. İnkişaf strategiyasının işlənilməsi hazırlanması prosesində sənaye müəssisəsinin strateji potensialını qiymətləndirmək üçün informativ vasitədir. SPACE təhlili, sənaye müəssisəsinin güclü və zəif tərəflərini və strateji inkişaf vektorunu müəyyən etməyə deyil, həm də müəyyən etməyə imkan verir. Balanslaşdırılmış göstəricilər kartı şirkət rəhbərliyinin vizyonunu reallığa çevirməyə, həmçinin strategiyayı bütün müəssisənin iştirak etdiyi əməliyyat fəaliyyəti, istehsal amilləri və biznes prosesləri ilə əlaqələndirməyə kömək edir ki, bu da fəaliyyətləri adekvat strateji inkişafa yönəltməyə imkan verir. və təkcə maliyyə göstəriciləri üzrə deyil. Balanslaşdırılmış bal sistemi SPACE metodunu dəqiqləşdirməyə və müəyyən edilmiş strateji göstəricilərin həyata keçirilməsi ilə bağlı vəziyyəti əks etdirməyə imkan verir.

Bundan əlavə, təhlilin nəticələrinə əsasən, maliyyə, iqtisadi, istehsal, texnoloji, təşkilati və idarəetmə potensialını, habelə strateji və rəqabət mövqeyini qiymətləndirməyə imkan verən SPt indeksi (strateji potensial) hesablanıla bilər:

$$SPt = 0,4 * FP + 0,3 * TP + 0,1 * OP + 0,2 * SP (I)$$

burada SPt strateji potensialın ümumi qiymətləndirilməsinin göstəricisidir;

FP – maliyyə-iqtisadi potensialın göstəricisi;

TP – istehsal və texnoloji potensial;

OP – müəssisələrin təşkilati və idarəetmə imkanları;

SR strateji və rəqabətli mövqeyin qiymətləndirilməsi üçün göstəricidir.

SPt indikatorunun dəyərindən (0-dan 2-yə qədər) asılı olaraq beş strateji potensial səviyyəsi və müvafiq inkişaf strategiyaları müəyyən edilə bilər.

Metodun üstünlükləri ondan ibarətdir ki, o, müəssisənin idarə edilməsinin müxtəlif sahələrinin göstəricilərini əlaqələndirməyə, inkişafın və həyata keçirilməsinin müxtəlif mərhələlərində inkişaf strategiyasını qiymətləndirməyə, inkişaf vektorunu müəyyən etməyə, düzəlişlər etməyə və fəaliyyətləri balanslaşdırmağa imkan verir. Lakin metod strateji planlaşdırmanın qarşısında duran bütün problemləri həll etmir. Metod inkişaf üçün hazır həlldən daha çox strategiyayı qiymətləndirmək üçün bir vasitədir, başqa bir çatışmazlıq isə göstəricilərin seçilməsində, daha doğrusu, adekvat qiymətləndirmə üçün kifayət qədər dəsti müəyyən etməkdə çətinlikdir, lakin lazımsız məlumatlarla həddindən artıq yükləmə olmamalıdır. Göstəricilərin bəziləri keyfiyyət xarakterlidir və ekspertlər tərəfindən qiymətləndirilir ki, bu da onların səriştəsindən asılıdır.

Təsvir edilən metodologiyadan istifadə edərək strateji potensialın hərtərəfli təhlilinin nəticələri təkcə mövcud vəziyyəti qiymətləndirməyə və inkişaf strategiyasının inkişafı prosesində onun istiqamətini müəyyən etməyə imkan vermir, həm də onun inkişafının monitorinqi mərhələsində mühüm məlumat bazası rolunu oynayır. həyata keçirilməsi. Yekun hərtərəfli qiymətləndirmə fəaliyyətin nəticələri ilə əldə edilən mənfəətdən məmnunluq nisbətidir. Müvafiq olaraq, müəssisənin strateji potensialının hərtərəfli qiymətləndirilməsi üçün bu metodologiya inkişaf strategiyasının ən uyğun növünü müəyyən etməyə və onun gələcək həyata keçirilməsinin effektivliyini qiymətləndirməyə imkan verir.

Sumqayıt şəhərində fəaliyyət göstərən kabel sənayesi müəssisələrinin nümunəsindən istifadə edərək strateji inkişaf modelinin hazırlanmasını nəzərdən keçirək.

Bununla belə, sənaye istehsalına mənfi təsir göstərən və rayonun sosial-iqtisadi inkişafına mane olan bir sıra problemlər var:

• Mürəkkəb avadanlıqlarda işləməyə, müxtəlif texnoloji əməliyyatları yüksək keyfiyyətlə yerinə yetirməyə qadir olan müəssisələrdə ixtisaslı kadrların və mühəndis-texniki işçilərin çatışmazlığı;

• Qara metal qırıntılarının yüksək qiymətləri (o cümlədən belarus respublikasına rüsumsuz ixrac edilən metal qırıntıları hesabına);

• Şəxsi dövriyyə kapitalının olmaması;

• Rayonda sənaye müəssisələrinin ixrac etdiyi məhsulların qiymətlərinin aşağı salınması;

• Təsərrüfat subyektlərinin əhəmiyyətli hissəsinin ağır maliyyə vəziyyəti və borc yükü;

• Borc vəsaitlərinin cəlb edilməsi və onlara xidmət göstərilməsi ilə bağlı çətinliklər;

• İstehsalın texniki və texnoloji modernləşdirilməsini öz vəsaitimiz hesabına həyata keçirmək üçün real imkanın olmaması;

• Sənaye istehsalının inkişafı əsasən müxtəlif infrastruktur elementlərinin yaradılması və inkişafından asılıdır.

Sənayenin təmkinli artımının əsas səbəbi texnoloji yenilənmə proseslərinin aşağı səviyyədə olması və yerli məhsulların daxili və xarici bazarlarda kifayət qədər rəqabət qabiliyyətinin olmamasıdır. Sənaye kompleksinin inkişafı üçün yerli istehsalçıların rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına və iqtisadiyyatın sahələrində idxalın əvəzlənməsinə yönəlmiş sistemli tədbirlər kompleksinin həyata keçirilməsi zəruridir.

Yaranan problemləri həll etmək, əsas fondları yeniləmək, rəqabət qabiliyyətini və ixrac imkanlarını inkişaf etdirmək üçün sənaye kompleksinə təcili olaraq əsas mənbəyi investisiya olan resurslar lazımdır.

Sənaye müəssisələri investisiya sahəsində dövlət dəstəyi tədbirlərindən faydalanır. Bu məqsədlə "Smolensk vilayətində sənayenin inkişafı" regional dövlət proqramının icrası davam edir. 2019-cu ildə 20 müəssisə və 27 investisiya layihəsi iştirak edərək 845 milyon azn məbləğində büdcə-dənkənar vəsait cəlb edib.

Elektrik mühəndisliyi sənayesinin bir alt sektoru olan kabel istehsalı ən aktiv artım tempələrini göstərir.

Kabel və məftil məhsulları istehsal edən müəssisələrin maliyyə təhlili onların problemlərini müəyyənləşdirmək və sənayenin perspektivlərini formalaşdırmaq üçün yeganə üsul deyil, lakin

nəticədə məhsuldarlıq nəticələrində dəyişikliklərin səbəblərini və yaranan problemlərin həllinin mümkün yollarını araşdırmaq mümkündür.

Effektiv inkişaf strategiyasının işlənilib hazırlanması üçün müəssisələrin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətində darboğazların tapılması və aradan qaldırılması vacibdir. Müəssisələrin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin təhlili zamanı bir sıra problemlər aşkar edilmişdir: öhdəliklərin ödənilməsində çətinliklər, xərclərin artması, maliyyə resurslarının çatışmazlığı, borc yükü, müəssisələrin fəaliyyətinə mənfi təsir göstərən satış siyasətində problemlər.

Müvafiq olaraq, strateji potensialın ümumi qiymətləndirilməsinin hesablanması nəticələri göstərir ki, müəssisənin imkanları bir neçə ildir eyni səviyyədə olan sabit məhsuldarlığı təmin edir. Kabel sənayesi yavaş-yavaş, lakin davamlı şəkildə inkişaf edir. Maliyyə-təsərrüfat mövqelərinin möhkəmləndirilməsi əlavə (və ya yeni) maliyyələşdirmə mənbələrini, habelə mövcud resurslardan daha səmərəli istifadə yollarının tapılmasını tələb edir. Bununla belə, eyni zamanda, xüsusilə ödənişlərin aparılmaması nəticəsində yaranan riskləri nəzərə almaq lazımdır.

Nəticə

Yenilənmiş effektiv inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsi maliyyə və investisiya, müəssisələrin istehsalı və satışı sahəsində bir sıra dəyişiklikləri nəzərdə tutur. Yerli məhsulun sertifikatlaşdırılmasına inamın itməsi nəticəsində kabel zavodları keyfiyyətli məhsulları daha etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verən öz filial şəbəkələrini, satış mərkəzlərini və brendlər yaratmalı, həmçinin yeni məhsul növlərinin meydana çıxması ilə əlaqədar olaraq yeni məhsullar hazırlamalı olurlar. tələbatı qorumaq üçün yeni kabel növlərinə ehtiyac var, buna görə də fabriklər mürəkkəb problemlərin həlli üçün səylərini birləşdirməlidirlər.

Strateji dəyişikliklərin əsas istiqamətləri aşağıdakılardır: maliyyə və investisiya; istehsal və satış; təşkilati və idarəetmə; uzunmüddətli rəqabət üstünlükləri yaratmaq.

Strateji dəyişikliklərin gözlənilən nəticələrinə aşağıdakılar daxildir:

1. maliyyə nəticələrinin artması;

2. bazarda tanınan yüksək keyfiyyətli məhsulun yaradılması;

3. biznes proseslərini optimallaşdırmaqla rentabelliyyə artırılması və xərclərin azaldılması;

4. yeni məhsul növlərinin inkişafı, xarici bazarlara çıxmaq üçün innovasiyaya investisiyalar;

5. maliyyə siyasətinin müəssisənin məqsəd və vəzifələrinə uyğunlaşdırılması;

6. öz fəaliyyətlərinin və satış mərkəzlərinin, brendlərin yaradılması.

Beləliklə, tədqiqat nəticəsində Sumqayıt şəhərinin kabel sənayesi müəssisələrinin səmərəli strateji inkişafı üçün istiqamətlər işlənib hazırlanmışdır ki, bu da ixracın genişləndirilməsinə diqqət yetirməklə mülayim artım prinsipi üzrə müəssisələrin potensialının hərtərəfli inkişafını əks etdirir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Петров А.Н., Салтыков А.В. Необходимость формулирования новой парадигмы менеджмента // Управление экономическими системами. 2018. № 2. С. 11.

2. Петров А.Н., Салтыков А.В. Процесс реализации стратегии: содержательные аспекты // Известия Санкт-Петербургского экономического университета. 2017. № 1-1 (103). С.21–30.

3. Шишкин В.В., Маленков Ю.А., Кудрявцева Г.В., Шишкин В.И. Государственное стратегическое управление инновационно-антирецессионным развитием предпринимательства в условиях глобализации и регионализации // Креативная экономика. 2014. № 9 (93). С. 91–101.

4. Нелюбова Н.Н. Государственно-частное партнерство в реализации стратегии

развития региона // Региональная экономика: теория и практика. 2016. № 1. С.47.

5. Буренина Г.А., Петров А.Н., Климов С.М. Базовые модели стратегического планирования // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. 1998. № 2 (14). С. 61–71.

6. Аронов А.М., Блехцин И.Я., Петров А.Н. Теория стратегического менеджмента: процессный подход. Санкт-Петербург, 2017. С. 203 (207).

7. 24

8. Косинова Н.Н., Савченко Д.А. Использование механизма государственно-частного партнерства в реализации промышленного региона // Региональная экономика: теория и практика. 2013. № 38. С.47–51.

9. Морозюк Ю.В., Гнездова Ю.В., Костин А.А., Костина О.В., Морозов М.А. и др. Повышение инновационной активности промышленных предприятий. Москва, 2018. С.320 (350).

10. Маленков Ю. А., Жигалов В.М., Полторак Т.А. Теоретические проблемы повышения стратегической устойчивости предприятия на основе формирования цифровой платформы // Экономическое возрождение России. 2019. № 4 (62). С. 60–66.

11. Гнездова Ю.В., Алексахина В.Г., Ильюк В.В. Тенденции развития наукоемких производств и отраслей России // Вопросы региональной экономики. 2019. № 2 (39). С.18–22.

Азада Нариман оглы НИФТАЛИЕВА
Руководитель - академик. Рамазанов В.З.

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ЦЕНТРОВ В РЕГИОНАХ

Резюме

В настоящее время экономический потенциал страны зависит главным образом от степени развития отрасли, которая, в свою очередь, определяется успешностью разработки и реализации стратегии развития ее предприятий. На основе работ ученых в статье рассматриваются понятия «стратегия», «стратегический менеджмент», «стратегия развития предприятия», «потенциал предприятия». Рассмотрены методы разработки и оценки стратегии развития предприятия. На примере кабельной отрасли города Сумгаита показано развитие стратегических направлений развития предприятий. Проанализировано и оценено финансовое положение и стратегия развития предприятий кабельной отрасли. Определены основные направления стратегических изменений для рассматриваемых предприятий.

Ключевые слова: Стратегия, потенциал предприятия, стратегическое развитие, промышленность, предприятие, город Сумгаит.

Azad Nariman oglu NİFTALİYEV
Leader - Academician. Ramazanov.V.Z

STRATEGIC DEVELOPMENT DIRECTIONS OF INDUSTRIAL CENTERS IN THE REGIONS

Summary

Currently, the economic potential of the country depends mainly on the degree of development of the industry, which in turn is determined by the success of the development and implementation of the development strategy of its enterprises. Based on the works of scientists, the article examines the concepts of "strategy", "strategic management", "enterprise development strategy", "enterprise potential". Methods of developing and evaluating the development strategy of the enterprise are considered. Using the example of the cable industry in the city of Sumgait, the development of strategic development directions of enterprises is shown. The financial situation and development strategies of cable industry enterprises are analyzed and evaluated. The main directions of strategic changes for the enterprises under review are determined.

Keywords: Strategy, enterprise potential, strategic development, industry, enterprise, Sumgait city